

אלחנן הלפרין

"תערוכות תל-אביב" / הארץ / 5.1.62 / תע' יחיד / מוזיאון תל-אביב

תערוכתו הנאה של אלחנן הלפרין מגישה לקהל אוהד האמנות את פרי מכחולו של צייר זה מאז תערוכת היחיד האחרונה שלו בגלריה "צ'מרנסקי", ומהווה התפתחות ישירה ועקיבה מיצירותיו בתערוכה הזו.

אף שרבות מתמונותיו של הלפרין עלולות להיראות במבט ראשון כציורים מופשטים, אין הדבר כך. שלא כציירים המופשטים, אין הלפרין יוצר ריאליות חדשה בדרך בנין הגיוני-ציורי של יחידות צורה וצבע, אלא עוסק בארגון וניתוח של נופים ריאליים כשלעצמם וסידורם מחדש, לאחר הפרדה ליחידות צורה וצבע. הלפרין הוא צייר פיגורטיבי במהותו בלי שדבר זה יפגע ביכולתו לארגן מחדש את הנושא המצויר בדרך מבנה הגיונית. מבחינה זו, יש להבדיל בין הגופים ובין ציורי הדמויות המופיעים בתערוכה. להישגים המשכנעים ביותר מגיע הלפרין בציורי הנוף, שברובם הם וריאציה על מבנה יסוד אחד יסודי. הלפרין מארגן נופים אלה, שהם ברובם הוריונטליים, למערך בנין של צורות גיאומטריות, בהן נקבעת הצורה ע"י כתם הצבע ברוב המקרים ומשיכות מכחול במיעוטם. משיכות מכחול אלה מופיעות, בדרך כלל כשכבה תחתונה יותר ובניגודה למשטחי הצבע העיליים, או כהשלמתה להם, יוצרת את המבנה לעומק (לכיוון הבד). הלפרין מגלה יכולת מפתיעה לחיבור אורגני והגיוני של כתם צבע למשנהו ולבד. הכתמים מונחים היטב ומתקשרים זה בזה ויוצרים מערך כתמי בנוי היטב בלי לאבד את הספונטניות של פעולת הציור עצמה. יחד עם זה, אפשר למצוא פגם בציורי נוף אלה, הנובע מאי הבנה קטנה בהתייחסותו של הצייר אל הנושא בצורה מחייבת מדי. המדובר הוא בסטייה מהמבנה הצורני, המופיעה בהרבה מאוד מציורי הנוף, כגון ב"ארמת הלס", שביל בערבה", "ערבה ב'", ובצורה שונה מעט ב"מעלה העצמאות". סטייה זו מתבטאת בצורת פריצה מהמבנה ההוריונטלי, המופיעה בכל אחד מהציורים האלה ע"י ציור משולש החותך את כל הבדים האופקיים עד הרובד האחרון (השמים). פריצה זו נובעת מרצונו של הצייר לתאר כביש העובר בנוף, ופורץ

בפרספקטיבה מתרחקת עד האופק. תיאור זה אינו בא בקנה מידה אחד עם המבנה הכללי, שבו הפרספקטיבה היא צבעונית ואסוציאטיבית, אך אינה גיאומטרית. התוצאה היא שאותו "כביש" מקבל משמעות שונה לגמרי ממה שמתבקש - הוא נהפך למרכז מתח בהתייחסו למבנים האופקיים, וחייב להיות מקושר הרבה יותר עם מבנים אלה. כפי שפריצה זו מופיעה עתה, הריהי סטייה מהמבנה ומשום כך פוגמת בו. אמנם יש כמה עבודות שבהן ישנה פריצה מאורגנת הרבה יותר טוב, כבציורים "נוף בתיים" ו"בנגב", אך בדרך כלל יצטרך הלפרין לעיין שנית בפתרון זה.

כל שנאמר עד כה מכוון לנופים, מאחר שהפורטרטים, אם כי הם טבעיים באותה אווירה, עשויים בדרך שונה למדי. גם בהם ניכרת יכולתו של הלפרין להניח כתם צבעוני ציורי ואורגני, אלא שתפיסת המבנה שונה בהם. אם בנופים קשור לא רק הצבע אלא גם המבנה בשכבות התחתיות, הקרובות לבד, ע"י האפשרות לעקוב אחרי חלק מהמבנה התחתית המופיע כחיתוכים אלכסוניים, אין הדבר כך בציורי הדמויות. נראה שהלפרין יוצא מתוך ההנחה שכל מסתכל יכול להתייחס לדמות אדם כמבנה ברור ומוכר א-פריורי ויכול, איפוא הצייר לבנות רק את הווריאציה על הנושא בלי לעשות את המבנה הראשוני ממש. משום כך נעשות הדמויות כהתפתחות של מבנה דמות כשהמבנה הזה עצמו אינו מופיע. תפיסה קרובה היתה רווחת אצל כמה ציירים בארץ בראשית שנות ה-50. אמנם הלפרין משיג בציורי הדמויות אווירה, אך ציורים אלה נוטים לאטימות צבעונית, מאחר שהלפרין משתמש באותו עובי טקסטורלי בשכבה אחת בציורים אלה כמו בכמה שכבות התפתחויות בציורי הנוף. בתערוכה יש גם כמה אקוורלים שלא כולם אורגנו כראוי. גם בהם משכנעים ביותר הנופים, בעיקר "נגב ד" ו"נגב ה".